

30.

POKÓJ I SOLIDARNOŚĆ

I. PROSPEKT WARTOŚCI

Wartość pokoju zakłada porozumienie w relacjach międzyludzkich, zarówno osobistych, jak i społecznych, państwowych i międzynarodowych. Porozumienia winny bazować na prawdzie, sprawiedliwości, wolności, a nawet w określonych warunkach na miłości. Solidarność zakłada godność każdego człowieka, którego antropologia przypisuje do gatunku *homo sapiens*. Solidarność realizuje się w ramach danego pokolenia lub na przestrzeni wielu pokoleń.

1.1. CEL OGÓLNY

Społeczeństwo oparte na prawdzie i sprawiedliwości, które są objęte prawem.

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Wprowadzenie prawdy, sprawiedliwości w relacjach rodzinnych, szkolnych i społecznych.

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Zaakceptowanie etosu prawdy, sprawiedliwości, wolności, pokoju i solidarności.

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Pokój na świecie. Od czego zależy?
- Historia solidarności w Polsce.
- Jakie warunki ekonomiczne i społeczne gwarantują pokój?

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

→ NORMY

- Pokój jest wartością niezbywalną.
- Konflikty społeczne prowadzą do niezgody, wojen i prześladowań.
- Pokój i solidarność w rodzinie i szkole gwarantują rozwój edukacji i właściwy poziom wychowania.

→ ZASADY

- Wprowadzam wartości pokoju i solidarności w domu rodzinnym i w szkole.
- Analizuję przyczyny wojen międzynarodowych.
- Problemy wspólnych zadań w szkole traktuję asertywnie.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

→ NORMY

- Pokój wewnętrzny człowieka jest gwarantem szczęśliwego życia.
- Wartości i relacje międzyludzkie oparte są na pokoju i solidarności.
- Dom rodzinny jest ostoją pokoju i solidarności.

→ ZASADY

- Wprowadzam atmosferę pokoju w domu rodzinnym.
- Uczę młodsze pokolenie podstawowych wartości.
- Daje przykład pojednania i współpracy w życiu rodzinnym.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

→ NORMY

- Edukacja i wychowanie oparte są na pokoju i solidarności.
- Szkoła jest gwarantem pokoju na świecie. Wychowuje ludzi do pokoju.
- Relacje pomiędzy uczniami i wychowawcami oparte są na pokoju i solidarności.

→ ZASADY

- Wprowadzam wychowanków, uczę i wychowuję w kierunku pokoju między ludźmi.
- Wprowadzam uspołecznienie człowieka oparte na wartościach.
- Wszelkie sytuacje konfliktowe są rozwiązywane zgodnie z podstawowymi wartościami: miłością, sprawiedliwością, pokojem, prawdą, wolnością i solidarnością.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Sposobem podstawowym zachowania wartości pokoju i solidarność jest obserwacja środowiska rodzinnego i szkolnego. Sytuacje konfliktowe należy rozwiązywać zgodnie z wartościami, których podstawą jest pozytywne nastawienie, tradycja i właściwie zredagowane regulaminy szkolne. W planie działania szkoły należy uwzględnić potrzeby wszystkich grup (sekcji) środowiska: uczniów zgodnie z wiekiem, dyrekcji i personelu wspomagającego oraz pedagogów i psychologów.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Właściwe wychowanie i przekazywanie wiedzy powinno odbywać się z zachowaniem podstawowych wartości, a szczególnie z zachowaniem atmosfery pokoju i solidarności. Rodzina i szkoła są środowiskami wzajemnie na siebie oddziałującymi. Wartości utrwalone na przestrzeni wielu lat u dzieci i młodzieży mogą przetrwać do wieku dorosłego, a następnie powinny wpływać na wszelkie inne działania społeczne zainteresowanych.

1.10. ZAGROŻENIA

Brak pokoju i solidarności w obu środowiskach rodzinnym i szkolnym wpływają negatywnie na procesy wychowawcze i właściwe przekazywanie wiedzy.

Powstaje dychotomia zastosowania wartości pomiędzy domem rodzinnym, a szkołą. Szkoła może być traktowana przez uczniów, nauczycieli i personel wspomagający jako trudne dzieło, mało skuteczne w kształtowaniu moralnym młodego człowieka.

II. WYBRANA LITERATURA Z KOMENTARZEM

PAŃSTWO

” – A tego, który się garnie i pragnie kosztować wszelkich przedmiotów nauki, i z radością idzie się uczyć, i nigdy nie ma dość tego, słusznie nazwiemy miłośnikiem mądrości, filozofem. Czy nie tak?

A Glaukon powiedział: – Wielu będziesz miał takich, i to narwanych. Ci wszyscy, co się kochają w oglądaniu byle czego, ja mam wrażenie, że oni są tacy dlatego, że dowiadywanie się sprawia im przyjemność. A ci, co się kochają w słuchaniu, ci będą jakoś groteskowo wyglądali; przynajmniej jeżelibyś ich do miłośników mądrości zaliczył. Na dyskusje i na inteligentne rozmowy żaden by sam nie chciał przyjść, a za to, jakby uszy odnajął, żeby słuchać wszystkich chórów, biega jeden z drugim w czasie Wielkich Dionizjów, żeby nie opuścić żadnego ani na mieście, ani po wsiach.

Więc tych wszystkich i innych też, tych, co się lubią uczyć jakichś takich rzeczy i bawią się jakimiś majsterkami, będziemy nazywali filozofami?

– Nigdy – powiedziałem. – Oni tylko są *podobni* do filozofów.

↑ Platon, *Państwo*, tłum. W. Witwicki, wydaw. Vis-à-vis Etiuda, Kraków 2020, s. 282-283.

KOMENTARZ

Zdobywanie wiedzy ma służyć człowiekowi do rozumienia świata i siebie oraz do odkrycia sensu życia, sensu pracy i sensu wartości. Obecnie mamy tendencję, dzięki przekazowi internetowemu, do poszerzania wiedzy w wielu dziedzinach i dyscyplinach. Nadmiar informacji, bez logiki poznawczej może prowadzić do depresji lub do utraty sensu życia.

III. NAUCZANIE

W nauczaniu kierujemy się przekazem wiedzy w taki sposób, aby ona służyła człowiekowi na każdym etapie jego rozwoju intelektualnego i etycznego (dydaktyka). Stopniowe poznawanie siebie i świata dokonuje się w procesie rozwoju osobowości. Pedagogika stara się wyjść z pomocą w tym procesie, kieruje swoje

osiągnięcia metodologiczne do środowisk rodzinnych, szkolnych, akademickich i szeroko rozumianej kultury.

3.1. SUGESTIE FILOZOFICZNE

Określenie popularne: „filozofia wojny i pokoju – dział filozofii politycznej, zajmujący się refleksją nad pokojem i wojną. Dyscyplina jest częścią interdyscyplinarnych nauk o pokoju oraz polemologii”¹.

Zjawisko pokoju traktowane jest jak równowaga sił intelektualnych, politycznych i gospodarczych. Działania polityczne odnoszą się do wzajemnych relacji i zabezpieczeniu ustalonych reguł postępowania.

3.2. SUGESTIE DYDAKTYCZNE I PEDAGOGICZNE

W nauczaniu do pokoju pedagogika kieruje się upowszechnieniem podstawowych wartości, a szczególnie prawdą, sprawiedliwością i otwartością wobec innych kultur, zwyczajów, poziomu edukacji, historii. Wszystkie te wartości należy proponować na każdym poziomie nauczania stosownie do percepcji i zainteresowań uczniów. Powszechna w naszych czasach globalizacja pomaga w poznawaniu się wzajemnym, skłania do współpracy i wymiany osiągnięć kultury i techniki.

3.3. SUGESTIE PSYCHOLOGICZNE

Nauczanie psychologiczne o pokoju i solidarności opiera się na emocjonalnych reakcjach wobec braku pokoju, a także na zjawisku akceptacji pokojowych zachowań, tak indywidualnych, jak i zbiorowych. Wzbudzanie współczucia, konkretna pomoc w sytuacji wojny wpływają na stan naszych przeżyć wewnętrznych. Upowszechnianie takich doświadczeń i pokojowe rozwiązania konfliktów wzmacniają poczucie bezpieczeństwa w środowiskach życia.

IV. NAUCZANIE RELIGIJNE

Podstawą nauczania religijnego o wartościach pokoju i solidarności jest Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu oraz Tradycja. Nauczanie w Kościele odbywa się w oparciu o autorytety i posłannictwo jakie przekazał Jezus Chrystus. Interpretacją podstawowych wartości chrześcijańskich zajmują się papieże i biskupi.

---

1 *Filozofia wojny i pokoju* [online], https://pl.wikipedia.org/wiki/Filozofia_wojny_i_pokoju [dostęp: 31.07.2022].

4.1. TEOLOG

Teologia ma za zadanie ukazywać podstawowe prawdy doktrynalne w ujęciu obecnej kultury danej społeczności. Teologia przedstawia obecność Boga, tu i teraz, na zasadzie wartości duchowych, których podstawą jest duchowość człowieka. Spotkanie Boga z człowiekiem dokonuje się poprzez: sumienie ludzkie, doktrynę Kościoła zawartą w *Credo*, objawienie Boże oraz w przykładzie życia świętych i błogosławionych.

4.2. NAUCZANIE PAPIESKIE²

Wielka sprawa pokoju między narodami wymaga współdziałania wszystkich mocy zawartych w sercu człowieka. Krótco przed śmiercią mój Poprzednik, Paweł VI, chciał je wyzwolić, usprawnić i wychować, wyznaczając jako hasło

---

² „Światowy Dzień Pokoju ustanowił Paweł VI listem z dnia 8 grudnia 1967 r., skierowanym do wszystkich ludzi dobrej woli. Dzień ten, obchodzony w Kościele powszechnym 1 stycznia, ma zawsze swój temat, który wybiera papież”. *Orędzia Jana Pawła II na Światowe Dni Pokoju* [online], <https://papiez.wiara.pl/doc/378733.Oredzia-Jana-Pawla-II-na-Swiatowe-Dni-Pokoju>. [dostęp: 31.07.2022].

Światowego Dnia Pokoju na rok 1979 te oto słowa: „Osiągniemy pokój wychowując do pokoju”.

↑ Jan Paweł II, *Osiągniemy pokój - wychowując do pokoju. Orędzie na XII ŚDP* [online], Watykan, 08.12.1978, <https://papiez.wiara.pl/doc/378706.Osiągniemy-pokoj-wychowujac-do-pokoju-1979> [dostęp: 31.07.2022].

” W tej ciemności serce człowieka wciąż oczekuje jednakże na jutrzeńkę, o której mówi Psalmista. Oczekiwanie to jest szczególnie żywe i widoczne u ludzi młodych, i dlatego myślę o nich, ze względu na wkład, który mogą i muszą wnieść w życie społeczeństwa. Chcę zatem przedstawić Orędzie na XLV Światowy Dzień Pokoju w perspektywie wychowawczej: „Trzeba wychowywać młodzież do sprawiedliwości i pokoju”, jestem bowiem przekonany, że jej zapał i skłonność do idealizmu mogą dać światu nową nadzieję.

↑ Benedykt XVI, *Wychowanie młodzieży do sprawiedliwości i pokoju. Orędzie na XIV ŚDP* [online], Watykan, 8.12.2011, <https://sekretariat-misyjny.pl/ordzie-ojca-witego-benedykta-xvi-na-xlv-wiatowy-dzie-pokoju/> [dostęp: 31.07.2022].

” W każdej epoce pokój jest zarówno darem Bożym, jak i owocem wspólnego zaangażowania. Istnieje bowiem pewna „architektura” pokoju, w której uczestniczą różne instytucje społeczne, i istnieje „rzemiosło” pokoju, które angażuje każdego z nas osobiście. Wszyscy mogą współdziałać w budowaniu bardziej pokojowego świata: poczynając od własnego serca, poprzez relacje w rodzinie, społeczeństwie i środowisku, aż po relacje między narodami i między państwami”.

↑ Franciszek, *Orędzie na 55. ŚDP. Dialog międzypokoleniowy, edukacja, praca: narzędziami budowania trwałego pokoju* [online], 1.01.2022, „Libreria Editrice Vaticana”, <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/peace/documents/20211208-messaggio-55giornatamondiale-pace2022.html> [dostęp: 31.07.2022].

4.3. PISMO ŚWIĘTE

” Pokój zostawiam wam, pokój mój daję wam. Nie tak jak daję świat, Ja wam daję. Niech się nie trwoży serce wasze ani się lęka!

↑ J 14, 27.

4.4. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

” Piąte przykazanie zakazuje dobrowolnego niszczenia życia ludzkiego. Z powodu zła i niesprawiedliwości, jakie pociąga za sobą wszelka wojna, Kościół usilnie wzywa wszystkich do modlitwy i działania, by dobroć Boża uwolniła nas od odwiecznego zniewolenia przez wojnę.

↑ KKK 2307; por. 2317.

V. LITERATURA

Benedykt XVI, *Wychowanie młodzieży do sprawiedliwości i pokoju. Orędzie na XIV ŚDP* [online], Watykan, 8.12.2011, <https://sekretariat-misyjny.pl/ordzie-ojca-witego-benedykta-xvi-na-xlv-wiatowy-dzie-pokoju/> [dostęp: 31.07.2022].

Franciszek, *Orędzie na 55. ŚDP. Dialog międzypokoleniowy, edukacja, praca: narzędziami budowania trwałego pokoju* [online], 1.01.2022, „Libreria Editrice Vaticana”, <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/peace/documents/20211208-messaggio-55giornatamondiale-pace2022.html> [dostęp: 31.07.2022].

Jan Paweł II, *Osiągniemy pokój – wychowując do pokoju. Orędzie na XII ŚDP* [online], Watykan, 8.12.1978, <https://papiez.wiara.pl/doc/378706.Osiągniemy-pokoj-wychowujac-do-pokoju-1979> [dostęp: 31.07.2022].

Jan Paweł II, *Prawda o człowieku jest wielką siłą działającą na rzecz pokoju. Homilia wygłoszona podczas Mszy św. w Bazylice Watykańskiej*, Watykan, 1.01.1980, w: tegoż, *Nauczanie papieskie*, III, 1, 1980, wydaw. Pallottinum, Poznań–Warszawa 1985, s. 1-3.

Makowski P.A., *Współczesne zagrożenia pokoju. Nauczanie Jana Pawła II do dyplomatów*, „Teologia Praktyczna” 2017, t. 18, s. 233-249.

Nouwen H.J.M., *Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój. Modlitwa, sprzeciw, wspólnota*, tłum. K. Stankiewicz, wydaw. Salvator, Kraków 2006.

Orędzia Jana Pawła II na Światowe Dni Pokoju [online], <https://papiez.wiara.pl/doc/378733.Oredzia-Jana-Pawla-II-na-Swiatowe-Dni-Pokoju>. [dostęp: 31.07.2022].

Platon, *Państwo*, tłum. W. Witwicki, wydaw. Vis-à-vis Etiuda, Kraków 2020.

Skorowski H., *Solidarność*, w: *Encyklopedia nauczania społecznego Jana Pawła II*, red. A. Zwoliński, wydaw. Polwen, Radom 2003, s. 471-477.

Solidarność w nauczaniu Jana Pawła II, red. A. Rynio, wydaw. Fundacja Servire Veritati. Instytut Edukacji Narodowej, Lublin 2005.

